

Ольга КУБЕЦЬКА,

доцент кафедри аналітичної економіки
та менеджменту

Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ,

кандидат економічних наук, доцент

Тетяна ОСТАПЕНКО,

доцент кафедри аналітичної економіки
та менеджменту

Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ,

кандидат економічних наук, доцент

МЕТОДИЧНИЙ ІНСТРУМЕНТАРІЙ ОЦІНКИ БЕЗПЕКОВОГО СЕРЕДОВИЩА ОРГАНІЗАЦІЇ ДЛЯ ПРАЦЮЮЧИХ

Одним з елементів проведення аналізу ефективності сформованого безпекового середовища підприємства для працюючих є його оцінювання.

Різноманітність, значні відмінності в характеристиках загроз, невизначеність прогностичних характеристик здійснення оцінювання безпекового середовища підприємства для працюючих являє собою складний аналітичний процес, який не має єдиної методології.

Про результати такого оцінювання можна судити з багатьох відкритих іноземних публікацій [1], де наводяться лише концептуальні схеми його здійснення. Завдання оцінки ускладнюється необхідністю вироблення практичних рекомендацій стосовно можливих сценаріїв розвитку безпекового середовища підприємства для працюючих, їх масштабу, характеру, тривалості та наслідків.

Найважливішим питанням в оцінці безпекового середовища підприємства для працюючих в ньому працівників залишається питання, які загрози безпеці персоналу будуть актуальними в будь-який період функціонування підприємства.

Оцінка безпекового середовища підприємства є циклічним процесом. Оцінка ризику переглядається у випадках:

1. Відбуваються зміни, які можуть вплинути на ризик - впровадження нових виробничих процесів, обладнання, виробів та матеріалів, зміна організації праці, нових будівель та приміщень, реконструкція існуючих тощо;
2. Після того, як відбулися зміни у регламенті;
3. Оцінка зроблена на основі даних та інформації, які стали недійсними або недоречними;
4. Є умови для покращення оцінки;
5. Застосовувані захисно-профілактичні заходи є неефективними або

неадекватними;

6. Результати розслідувань нещасних випадків, професійних захворювань та неаварійних подій підлягають перевірці.

У загальному випадку періодичність оцінки безпекового середовища підприємства визначається роботодавцем залежно від встановленого ризику та відповідно до вимог нормативних актів (коли в нормативних актах визначено конкретні вимоги щодо окремих ризиків чи видів діяльності). Крім розсуду роботодавця, перегляд оцінки здійснюється також за розпорядженням контролюючих органів, а також у разі надзвичайної епідемічної ситуації.

Небезпеки на робочому місці можуть мати різне джерело, пов'язане з умовами праці, робочим обладнанням, що використовується, сировиною та матеріалами, організацією та характером виконуваної роботи, вимогами, що пред'являються до працівника при виконанні робочих процедур тощо. У зв'язку з цим, ризики можна згрупувати за різними категоріям, при цьому ризиками, що найчастіше виявляються, які не можна не брати до уваги при оцінці, є:

– у робочому середовищі: освітлення, мікроклімат, вентиляція, якість повітря в робочому приміщенні та наявність у ньому пилу чи шкідливих речовин; шум; джерела інфрачервоного чи іонізуючого випромінювання; біологічні агенти: бактерії, віруси тощо мікроорганізми або їх токсини тощо;

– на робочих місцях: розміщення робочих місць та обладнання, проходів, покриття для підлоги, розмітка маршрутів, ергономічна організація робочих місць тощо;

– у робочому обладнанні та процесах: механічні небезпеки, небезпека надмірного нагрівання або охолодження поверхонь, ураження електричним струмом, пожежа, вибух, вплив шкідливих хімічних речовин, що використовуються як сировина або матеріали, наявність та робота з обладнанням, що є джерелом місцевих або загальних вібрації та ін;
– у вимогах до виконання роботи: фізичне навантаження – робоча поза, монотонна робота, важка фізична робота, робота з важкими навантаженнями тощо. або нервово-психічне навантаження – складність чи відповідальність виконуваних завдань, терміни виконання, зорова напруга, потреба у концентрації та прийнятті рішень, напр. під час роботи зі складною апаратурою управління тощо. Важливим елементом оцінки є також оцінка достатності підготовки працівника до виконання своїх трудових обов'язків та необхідності забезпечення відповідного навчання безпечному виконанню роботи;

– в організації роботи: зміст та тривалість робочих циклів, робочі зміни, організація робочого часу, забезпечення адекватної підтримки або контролю, ієрархічна організація та чітко визначені функції та взаємини між окремими рівнями, стиль управління, робота із зовнішніми замовниками тощо. . організаційні чинники, які можуть створити ризики, пов'язані зі стресом чи насильством.

Методичний інструментарій оцінки безпекового середовища організації для працюючих ґрунтується на таких аспектах:

- 1) змінність середовища безпеки протягом прогнозованого періоду та необхідність здійснення його постійного моніторингу;
- 2) можливість експертного оцінювання майбутніх подій;
- 3) прогнозування подій здійснюється лише на основі прогнозованих очікувань.

Методика оцінки безпекового середовища організації для працюючих складається з кількох етапів.

На першому етапі виокремлюються групи, в яких буде здійснюватися прогнозне оцінювання загроз.

Кількість цих груп може змінюватися (доповнюватися, коригуватися) з плином часу.

На другому етапі ці групи (кожна окремо) оцінюються за порівняльною шкалою. Такий принцип прогнозування був застосований ще в 1980-х роках [2] і передбачав використання шкали із значеннями від -8 до +8. Нижче наводиться відповідна порівняльна таблиця 1.

Таблиця 1

Порівняльна шкала для здійснення прогнозованого оцінювання безпекового середовища

Значення	Визначення
0	Загроза не змінюється
2 (-2)	Невелике збільшення (зменшення) загрози
4 (-4)	Велике збільшення (зменшення) загрози
6 (-6)	Значне збільшення (зменшення) загрози
8 (-8)	Максимальне збільшення (зменшення) загрози
1, 3, 5, 7, -1, -3, -5, -7	Проміжні значення між двома сусідніми визначеннями

Оцінювання здійснюється групою експертів у відповідності до очікуваних подій за двома варіантами – оптимістичним і песимістичним [1].

При оцінюванні за оптимістичним варіантом робиться припущення, що дія загроз буде вчасно локалізована політичними, дипломатичними та іншими засобами. За такого припущення оцінювання буде тяжіти до зниження дії загроз у порівнянні зі станом найпершого року оцінювання.

При оцінюванні за песимістичним варіантом припускається найгірший варіант розвитку прогнозу, за якого дію загроз не вдасться локалізувати.

1. Ілляшенко О. В. Механізми системи економічної безпеки організації : монографія. Харків : Мачулін, 2016. 504 с.

2. Бугайчук К. Л. Сутність терміну «безпекове середовище» в контексті діяльності Міністерства внутрішніх справ України. Actual Problems of Modern science : material of the 4th International Scientific and Practical Conference (January 31 – February 3, 2023). Boston, USA : *International Science Group*, 2023. Pp. 114–118.

Ірина КУНЕНКО,

кандидат юридичних наук, доцент

ДЕЯКІ ПИТАННЯ РОЗМЕЖУВАННЯ ЮСТИЦІЙНОЇ ТА ПОЛІЦЕЙСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Досліджуючи феномен юстиції в науковій літературі та практиці можна констатувати, що родовим поняттям щодо інституту юстиції виступає правоохоронна діяльність держави. Разом з тим, якщо пов'язувати юстицію з правоохоронною діяльністю, то постає питання про розмежування сфери юстиції з таким близьким до неї явищем, інститутом держави як поліція, що також пов'язане з охороною правопорядку.

Оскільки поліцейська та юстиційна діяльність перетинаються у здійсненні правоохоронної функції держави, то саме тут, на мою думку, належить шукати критерій, за яким можна їх розмежувати.

Якщо юстиція, пов'язана виключно з однією лише правоохоронною функцією держави, то інститут поліції, відносять переважно до системи виконавчої влади [1, с. 12; 2, с. 21; 3, 4], тобто поліція головним чином задіяна в адміністративній функції держави [5]. Отже, критерієм розмежування юстиції та поліції, варто визначити те, що принципово відрізняє вказані державні структури, таким критерієм на нашу думку, є характер функцій держави, до яких пристосовані ці феномени.

Кожна функція держави має свій предметний зміст та особливий склад діяльності, за допомогою якої здійснюється процес управління в даній сфері, що реалізується у компетенції відповідних органів і посадових осіб.

Так, адміністративну функцію держави визначають як цілеспрямовану діяльність державного апарату, змістом якої стає насильницьке (владне) встановлення передбаченого законодавством порядку в суспільстві як реального правопорядку. А зміст правоохоронної функції становить владне розв'язання суперечностей між законними і незаконними інтересами, що виступає як заперечення правопорушень та утвердження правопорядку [6, с.19-21].

Поліція, таким чином, є особливим інститутом держави, покликаним разом з іншими структурами виконавчої влади запроваджувати в життя визначений законодавчою владою правовий порядок, реально встановлюючи та підтримуючи цей порядок у суспільстві, попереджаючи його порушення і припиняючи їх. При цьому специфіка поліції стосовно інших органів